

Gotowość dziecka do podjęcia nauki w szkole.

Jakie umiejętności powinno mieć
opanowane dziecko na progu
szkolnym?

Agata Lulewicz
psycholog,
terapeuta dzieci i młodzieży

DLACZEGO O TYM ROZMAWIAMY?

29 grudnia 2015 roku Parlament Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 35).

Najważniejsze zmiany dotyczą:

- obowiązku szkolnego dziecka od 7. roku życia,
- prawa do rozpoczęcia edukacji szkolnej dziecka od 6. roku życia,
- obowiązku przedszkolnego dla dziecka 6-letniego,
- prawa dziecka w wieku od 3. do 5. roku życia do korzystania z wychowania przedszkolnego.

CZY DOJRZAŁOŚĆ I GOTOWOŚĆ OZNACZA TO SAMO?

- Pojęcia „dojrzałość szkolna” i „gotowość szkolna” używane są zamiennie.
- **DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA** = **Strefa aktualnego** rozwoju dziecka to mapa kompetencji dobrze opanowanych oraz funkcji dopiero dojrzewających.
- **GOTOWOŚĆ SZKOLNA** = **strefa najbliższego rozwoju** to obszar gotowości dziecka do zdobywania kompetencji leżących w zasięgu jego możliwości przy wspierającym otoczeniu społecznym (Wygotski 1971, s. 542).

GOTOWOŚĆ A DOJRZAŁOŚĆ

- **Dojrzałość** to procesy, które zachodzą wewnątrz organizmu dziecka i na które dorośli mają tylko ograniczony wpływ – procesy, które odpowiadają za wzrost, naukę mówienia czy chodzenia, albo dojrzewanie płciowe.
- **GOTOWOŚĆ TO RÓNOWAGA MIĘDZY WYMAGANIAMI SZKOŁY, A MOŻLIWOŚCIAMI ROZWOJOWYMI DZIECKA (DOJRZAŁOŚCIĄ).**

POZIOM ROZWOJU DZIECKA U PROGU SZKOŁY

- DOJRZAŁOŚĆ FIZYCZNA
- DOJRZAŁOŚĆ UMYŚLOWA
- DOJRZAŁOŚĆ EMOCJONALNO-SPOŁECZNA

DOJRZAŁOŚĆ FIZYCZNA

- Dziecko jest zdrowe, silne, dobrze zbudowane i ogólnie sprawne ruchowo.
- Posiada prawidłową sprawność manualną i grafomotoryczną oraz koordynację wzrokowo-ruchową.
- Charakteryzuje się poprawnym funkcjonowaniem narządów zmysłów.
- Jest wytrzymałe, zdolne do większych wysiłków, odporne na choroby i zmęczenie.
- Mniej męczy się czynnościami związanymi z pisanem, rysowaniem czy wycinaniem.

DOJRZAŁOŚĆ UMYSŁOWA

- Dziecko jest aktywne poznawczo, chce się uczyć, zdobywać wiedzę, poznawać nowe zjawiska. Interesuje się czytaniem i pisanem.
- Potrafi uważnie i ze zrozumieniem słuchać tego, co mówi nauczyciel. Rozumie i spełnia jego polecenia.
- Posiada umiejętności swobodnego i zrozumiałego dla otoczenia wypowiedzania się – wyrażania życzeń, sądów, pytań, wniosków, ocen.
- Posiada umiejętność koncentrowania uwagi dowolnej na zadaniach i uczenia się na „żądanie”.
- Doprowadza zaczęłą pracę do końca, ponieważ interesuje je wynik końcowy.

DOJRZAŁOŚĆ EMOCJONALNO-SPOŁECZNA

- Dziecko jest w znacznym stopniu samodzielne. Łatwo i chętnie nawiązuje kontakty z nauczycielami i rówieśnikami.
- Posiada umiejętność współdziałania i współpracy w grupie, potrafi podporządkować się niezbędnym wymaganiom dyscypliny.
- Dostosowuje swoje zachowanie do zasad grupowych.
- Jest obowiązkowe, wytrwałe i wrażliwe na opinię nauczyciela.

DOJRZAŁOŚĆ EMOCJONALNO-SPOŁECZNA

- Rozpoczętą pracę stara się doprowadzić do końca, pomimo zmęczenia.
- Jest odpowiedzialne za podjęte zadania, np. rolę dyżurnego.
- Posiada (ograniczoną) odporność na pokusę, wyrzeczenia, ustępstwa, odroczenia w nagradzaniu.
- Przeżywa uczucia społeczne, Ujawnia potrzeby, które zaspokaja w grupie.
- Odczuwa naturalną zależność od autorytetów, osób dorosłych.

DOJRZAŁOŚĆ EMOCJONALNO-SPOŁECZNA

- Jest zdolny do celowego działania, rezygnacji z własnej woli.
- Potrafi planować swoje czynności i dostosować swoje zachowanie do obranego celu.
- Potrafi w sytuacjach społecznych kontrolować wyrażanie emocji.
- Rozumie swoje uczucia. Dostrzega związki między przeżywanymi emocjami a sytuacją, w której się znajduje.
- Jest odporne na niepowodzenia. Podejmuje działania, aby osiągnąć zamierzony cel.

!!!

Kiedy rozwój nie jest całkowicie harmonijny, jakiś obszar funkcjonowania dziecka rozwija się szybciej niż inne, **jest to raczej wyzwanie rozwojowe niż korzystny proces.**

Tak bywa na przykład wtedy, kiedy rozwój poznawczy i intelektualny znacznie wyprzedza umiejętności dziecka w zakresie radzenia sobie z emocjami czy budowania relacji społecznych.

CZY MOŻNA PRZYSPIESZYĆ DOJRZEWANIE?

- Można dziecko lepiej odżywiać i pilnować, żeby się wysypiało, można dbać, żeby czuło się bezpieczne, umożliwiać kontakt z bogatym środowiskiem i tak naprawdę niewiele więcej.
- Jeśli dziecko w określonym wieku nie jest tak dojrzałe, jak dorośli oczekują, bardzo łatwo wysnuwa się wnioski, że pewnie jest zaniedbane, trzeba z nim więcej ćwiczyć, pracować. To prawda, że zdarzają się dzieci zaniedbane, ale przeważnie najbardziej zaniedbany jest wtedy ich system bezpieczeństwa i bliskości, a nie eksploracji. Natomiast dużo częściej dziecko potrzebuje po prostu więcej czasu na osiągnięcie dojrzałości.

CO WARTO TRENOWAĆ PRZED PÓJŚCIEM DO SZKOŁY?

- **Samodzielność:** samoobsługa oraz samodzielne wykonywanie powierzonych zadań.
- **Wytrwałość i systematyczność:** kończenie rozpoczętych zadań, przydzielenie drobnych, ale stałych obowiązków.
- **Sprawność ręki dziecka:** rysowanie, malowanie, sklejanie, wycinanie, lepienie z plasteliny.
- **Stąły rozkład dnia:** planowanie godz. snu, posiłków, zabawy.
- **Sprawność i koordynację fizyczną.**
- **Rozumienie i wyrażanie emocji:** literatura dziecięca, rozmowy, bliskość, okazywanie uczuć.
- **Umiejętności społeczne:** różnorodne kontakty z rówieśnikami, doświadczenie, nie dogadywanie się za dzieci.

CZY MOŻNA PRZYSPIESZYĆ DOJRZEWANIE, NADROBIĆ TROCHĘ CZASU?

- Wspieranie dziecka nie polega na zmuszaniu go do aktywności, na którą nie jest gotowe, a bardziej na szukaniu takich działań, które są w sferze jego najbliższego rozwoju i zainteresowań. Wymaga więc uważnego przyglądania się dziecku.
- Z drugiej strony warto mieć na uwadze to, że sztuczne przyspieszanie dojrzałości rzadko jest korzystne dla dziecka.

LITERATURA DLA RODZICÓW:

- Poradnik dla rodziców sześciu i siedmiolatków - www.men.gov.pl oraz www.ore.edu.pl
- Publikacje nt gotowości/dojrzałości i emocji Wydawnictwa Raabe.
- Dziecko z bliska idzie w świat, Agnieszka Stein
- Dziecko z bliska. Zbuduj szczęśliwą relację, Agnieszka Stein
- W sercu emocji dziecka. Jak rozumieć i wspierać swoje dziecko, Isabelle Filliozat
- Twoje kompetentne dziecko, Jesper Juul
- Rozwój dziecka. Od 3 do 6 lat, Brazelton Thomas B., Sparrow Joshua D., Wyd. GWP

LITERATURA DO CZYTANIA Z DZIEĆMI:

- Seria książek o Albercie Albertsonie, Gunilla Bergstrom
- Seria książek o Billym, Stenberg Birgitta, Lepp Mati
- Karty obrazkowe Poznaję świat Emocje! (poradnik dla opiekunów + 17 kart obrazkowych), Wyd. Edgar
- Seria Poczytajki pomagajki, Wyd. Muza
- W głowie się nie mieści, Wyd. Ameet, Wyd. Egmont
- Bajki terapeutyczne, Maria Molicka, Wyd. Media Rodzina
- **Wydawnictwo Zakamarki**
- **Wydawnictwo EneDueRabe**
- **Wydawnictwo Dwie Siostry**
- **Wydawnictwo Ezop**

Dziękuję za uwagę.